

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Факультет фортепіано, джазу та популярної музики
Кафедра джазу та популярної музики

Копцюх Назар

**"Ф'южн у сучасному саксофонному мистецтві: стилістичний аналіз
The Spectre Alex Han"**

Спеціальність 025 - Музичне мистецтво
Профілізація – Джазові оркестрові інструменти

Наукове обґрунтування творчого проєкту

Науковий керівник -

Бекіров У.Р. - Заслужений артист України,
доктор філософії, доцент

Рецензент –

Войтович О.О. -
кандидат мистецтвознавства, доцент

Львів -2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ Ф'ЮЖН-МУЗИКИ	6
1.1. Історичні передумови виникнення ф'южн-музики	6
1.2. Стилiстичні та музично-технологічні особливості ф'южн-музики	9
1.3. Роль саксофона в розвитку ф'южн-музики та техніко-виразові особливості гри	12
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ НА САКСОФОННЕ МИСТЕЦТВО У Ф'ЮЖН-ЖАНРІ	16
2.1. Еволюція звукозапису та студійних процесів у формуванні ф'южн-звучання саксофона	16
2.2. Технології обробки саксофона та електронні ефекти у ф'южн-музиці	19
2.3. Електронні духові інструменти (EWI) та цифрові можливості сучасного саксофоніста у ф'южн-жанрі	23
РОЗДІЛ 3. СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ “THE SPECTRE”	27
3.1. Загальні стилістичні характеристики твору «The Spectre» та аналіз його структурно-формотворчих елементів	27
3.2. Гармонічні, ритмічні, фактурні та виконавсько-технічні особливості твору “The Spectre” Alex Han	30
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

Ф'южн як музичний напрям сформувався у другій половині ХХ століття внаслідок глибоких трансформацій у сфері джазового мистецтва та прагнення музикантів до розширення меж традиційного виконавства. Синтезуючи джаз із роком, фанком, ритм-енд-блюзом та згодом електронною музикою, ф'южн став простором для експериментів, розвитку нових технічних прийомів та формування альтернативної музичної мови. Саме у рамках цього напрямку саксофон перетворився із суто джазового інструмента на багатофункціональний засіб художнього висловлення, здатний відтворювати широкі емоційні спектри — від ліричної інтонаційності до агресивної експресії.

Сучасне саксофонне мистецтво тісно пов'язане з процесами глобалізації музичної культури, активною інтеграцією різних стилів і постійною взаємодією з технологічним прогресом. Розвиток цифрових платформ, електронних ефектів, програмного забезпечення для обробки звуку сприяв появі нових засобів виразності, що суттєво вплинуло на характер імпровізації та виконавську манеру музикантів. У цьому контексті творчість саксофоніста Alex Nap постає як важливий приклад сучасного ф'южн-мислення, що органічно поєднує традиційні джазові принципи з новітніми елементами сучасної сцени.

Композиція «The Spectre» є показовою у плані поєднання складної гармонічної структури, ритмічної багатосаровості та віртуозної імпровізаційної мови. Її аналіз дозволяє розкрити особливості формування стилю сучасного саксофонного виконавства, а також простежити характерні риси еволюції жанру ф'южн у ХХІ столітті.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю ф'южн-музики у сучасному саксофонному мистецтві, що проявляється у постійному розширенні техніко-виразових можливостей інструмента, активному впровадженні електронних засобів обробки звуку та формуванні нових стилістичних моделей імпровізації. Сучасні виконавці дедалі частіше звертаються до синтезу джазових традицій із елементами фанку, року, нео-соула та електронної музики, що потребує ґрунтовного музикознавчого аналізу. Особливої значущості у цьому контексті набуває творчість саксофоніста Alex Han, чия композиція «The Spectre» є яскравим прикладом сучасного ф'южн-мислення, яке поєднує складну гармонічну мову, ритмічну багат шаровість та індивідуальний виконавський стиль.

Об'єкт дослідження. Сучасне саксофонне мистецтво у контексті розвитку ф'южн-музики.

Предмет дослідження. Стилiстичні особливості композиції «The Spectre» Alex Han як прояв сучасної ф'южн-естетики у саксофонному виконавстві.

Мета дослідження. Виявлення та аналіз стилістичних характеристик сучасного ф'южн-напрям у саксофонному мистецтві на прикладі композиції «The Spectre» Alex Han.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети у роботі передбачається виконання таких завдань:

- проаналізувати історичні та теоретичні засади формування ф'южн-музики;
- охарактеризувати роль саксофона у сучасному ф'южн-напрямі

- визначити провідні стилістичні риси ф'южн-естетики у саксофонному виконавстві;
- дослідити виконавську манеру Alex Han;
- здійснити структурний аналіз композиції «The Spectre»;
- проаналізувати гармонічні та ритмічні особливості твору;
- виявити специфіку імпровізаційної мови та технічних прийомів саксофонної партії.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних музикознавчих методів, зокрема: історико-стильовий метод для аналізу еволюції жанру ф'южн, аналітичний метод для дослідження структури та гармонічної організації твору, порівняльний метод для зіставлення стилістичних ознак, структурно-функціональний аналіз для розкриття логіки побудови композиції, а також метод інтерпретаційного аналізу для осмислення виконавських особливостей саксофонної манери Alex Han.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Перший розділ присвячений теоретичним засадам формування ф'южн-музики, другий – аналізу ф'южн у сучасному саксофонному мистецтві, третій – стилістичному аналізу композиції «The Spectre» Alex Han.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ Ф'ЮЖН-МУЗИКИ

1.1. Історичні передумови виникнення ф'южн-музики

Ф'южн-музика як окремий жанр сформувалася наприкінці 1960-х років, але для того щоб зрозуміти її природу, необхідно розглянути комплекс чинників, які вплинули на її появу. Це був період важливих суспільних, культурних та технологічних змін, які буквально перевернули музичну індустрію, змінили мислення слухачів і самих виконавців. Джаз, який протягом багатьох десятиліть був домінуючим жанром мистецької інтелігенції, опинився перед викликом: його традиційна форма перестала задовольняти молоде покоління, що шукало більш яскравого, енергійного, експресивного звучання. Одночасно з цим у світі бурхливо розвивалася рок-музика, яка стала справжнім символом свободи, протесту та індивідуалізму. Саме в середовищі зіткнення цих культурних тенденцій і народилася ф'южн-музика.

У 1950-х та 1960-х роках у джазі відбулося кілька етапів оновлення. Після ери бібопу, де музика була інтелектуально складною, швидкою і насиченою імпровізацією, з'явилися нові стилі — хард-боп, кул-джаз, модальний джаз. Вони відкрили музикантам нові можливості, але водночас у певний момент стали межами, які стримували подальше творче зростання. Музиканти почали відчувати потребу у нових способах вираження. Традиційний джаз був дуже поважним, але він ставав дедалі більш елітарним жанром, який не завжди знаходив спільну мову з широкою аудиторією. Тим часом рок-музика стрімко завойовувала популярність у молоді. Її простота, енергія, чесність та протестний характер робили її доступною і привабливою.

Вона звучала на радіо, концертах, мітингах, у всіх міських просторах — те, чого джаз не міг забезпечити через свою складність.

Соціальні процеси 1960-х років у США створили широкий культурний контекст, який сприяв появі нових музичних форм. Американське суспільство переживало період політичної напруги, пов'язаної з рухом за громадянські права, протестами проти війни у В'єтнамі, розвитком контркультури та ідеологією хіпі-руху. Молоде покоління дедалі активніше виступало за свободу самовираження, відкидаючи жорсткі норми традиційної культури. У такій атмосфері зростає потреба у музичному мистецтві, яке поєднувало б інтелектуальність і відкритість до експерименту, складність джазової мови та емоційну безпосередність популярних жанрів. Саме ф'южн став однією з тих музичних форм, у яких ці тенденції знайшли художнє відображення. Він поєднав джазову імпровізаційність із роковою енергією та сучасними технологічними інноваціями, відобразивши дух суспільних змін свого часу.

Технологічний бум 1960-х років теж відіграв ключову роль. Саме в цей час у широку практику увійшли електрогітари з підсилювачами, синтезатори, електропіано, нові види мікрофонів та студійні ефекти. Змінився і сам процес звукозапису: студії стали багатоканальними, з'явилася можливість накладати звуки, експериментувати з панорамою, реверберацією, створювати ефекти простору. Музика стала не лише “живим виконанням”, а й продуктом творчої студійної роботи. Це дозволило перетворити композиції на цілі звукові картини, а не лише акустичні виступи.

У цьому контексті важливою постаттю став Майлз Девіс. “Він був музикантом, який завжди шукав нові форми і ніколи не зупинявся на одному стилі.”[1] Його рання творчість охоплювала бібоп, кул-джаз, модальний джаз,

але в кінці 1960-х він зрозумів, що майбутнє джазу — у синтезі з іншими жанрами. Саме тому він почав експериментувати з електроінструментами та сучасними ритмічними структурами. Його альбоми “In a Silent Way” та особливо “Bitches Brew” стали революційними. “Bitches Brew” був настільки новаторським, що багато музикантів спочатку не розуміли, що це взагалі за музика. Там були використані електропіано, синтезатори, дві ударні установки, кілька бас-гітар, рокові ритми, багатошарова структура — це було щось абсолютно нове.

“Багато молодих музикантів, які працювали з Девісом у той період, пізніше заснували власні ф’южн-групи — Weather Report, Mahavishnu Orchestra, Return to Forever, Headhunters.”[3] Кожен із цих колективів мав власне бачення ф’южн-музики, але їх об’єднувало одне — сміливість експериментувати та ламати традиційні рамки. Саме тому ф’южн став не просто жанром, а цілісним музичним явищем, яке трансформувало уявлення про можливості джазу, року та фанку.

У підсумку можна сказати, що ф’южн виник не випадково. Це був результат комплексної взаємодії музичних, соціальних та технологічних процесів. Він став відповіддю на потребу часу — потребу у музиці, яка поєднує свободу, експеримент, інтелектуальність і енергію. Саме це й визначило його шлях як одного з найважливіших стилів другої половини ХХ століття.

1.2. Стилiстичнi та музично-технологiчнi особливостi ф’южн-музики

Ф’южн став одним із найцікавіших та найгнучкіших музичних жанрів другої половини ХХ століття. Його головна суть полягає в поєднанні різних

музичних стилів — джазу, року, фанку, R&B, латиноамериканської музики та елементів електронного звучання. Саме тому ф'южн не має чітких кордонів і може звучати по-різному залежно від конкретного виконавця чи колективу. Проте, незважаючи на таку різноманітність, жанр має низку визначальних особливостей, без яких він би не сформувався та не набув сучасного вигляду.

Однією з характерних рис ф'южну є синтез різних стилів, який не є поверхневим або штучним. Музиканти не просто “додають” елементи року або фанку, а глибоко переосмислюють ці стилі, створюючи органічне й цілісне звучання. Наприклад, ритм може бути побудований на фанкових або рокових патернах, але імпровізація — на основі модального джазу чи складних гармонічних структур. Це дозволяє поєднати енергію популярних стилів із інтелектуальністю та свободою джазу.

Особливу увагу у ф'южн-музиці приділяють ритміці. На відміну від свінгової основи традиційного джазу, ф'южн часто спирається на прямий роковий ритм чи синкопований фанковий грув. Саме ритм визначає характер композиції, задає її пульсацію та створює той “двигун”, на якому базується музика. У багатьох творах ритмічні малюнки значно складніші, ніж у рокових композиціях — музиканти активно використовують поліритмію, комбіновані та нерівні метри, а також раптові зміни розміру, що створюють відчуття рухливості та нестандартного пульсу. Це надає ф'южну особливої технічності й водночас дозволяє виконавцям проявляти творчий підхід у побудові ритмічної структури.

Ф'южн має і характерну гармонічну мову. Вона може бути як дуже складною, так і відносно простою — залежно від задуму композиції. Найчастіше використовується модальна гармонія, де музика тримається на

одному ладовому центрі, що дає можливість розширювати імпровізацію та не прив'язуватися до частих змін акордів. Однак у багатьох творах гармонія включає розширені акорди, хроматичні зв'язки та полігармонічні структури. Це робить музику більш яскравою і насиченою, відкриваючи простір для імпровізації.

Важливою особливістю є також мелодичний стиль, який поєднує в собі елементи джазової імпровізації та популярні мелодичні ходи з року або R&B. Музиканти часто використовують пентатонічні лади, блюзові інтонації, повторювані рифи та секвенції. Проте одночасно вони активно застосовують складні джазові фрази, хроматичні проходження та швидкі технічні пасажі. Така комбінація створює впізнаване звучання ф'южну, яке поєднує мелодійність і віртуозність.

Технології відіграли надзвичайно важливу роль у розвитку ф'южн-музики. Саме в цей період музиканти почали активно використовувати електрогітари, які створювали характерний драйвовий звук. Поява нових ефектів — таких як дисторшн, хорус, фейзер, флэнджер — дозволила гітаристам створювати зовсім нові темброві барви. Електронне піаніно Fender Rhodes стало одним із ключових інструментів ф'южн-естетики. Його характерний теплий, м'який та водночас електрифікований тембр органічно поєднав джазову мелодику з новими засобами електронного звукотворення. Завдяки специфіці атакового профілю, можливості тональної модуляції та насиченому середньому регістру Fender Rhodes швидко зайняв центральне місце у ф'южн-ансамблях, формуючи фактурну основу жанру та визначаючи його впізнаване звучання. Синтезатори

відкрили ще ширші можливості. Музиканти могли створювати атмосферні підкладки, ефекти, а також імітації духових та струнних інструментів.

Ще однією важливою особливістю є структура композицій. У ф'южні структура часто значно вільніша та експериментальніша, ніж у поп-музиці або традиційному джазі. Композиції можуть мати довгі вступи, в яких представлені ритмічні або текстурні ідеї, а головна тема може з'явитися тільки через кілька хвилин. Імпровізаційні розділи можуть бути дуже довгими — іноді займаючи половину або навіть більшу частину твору. У ф'южні також поширені структури, побудовані на рифах або повторюваних гармонічних формах. Такі композиції можуть мати вигляд безперервного розвитку однієї ідеї, яка постійно збагачується новими шарами.

Що стосується інструментального складу, ф'южн найчастіше використовує розширений або комбінований ансамбль: електрогітари, синтезатори, електричний бас, ударні установки, електронна перкусія, духові інструменти. У ф'южн-музиці часто використовують багатошаровий студійний запис, під час якого окремі партії накладають одна на одну, а також застосовують повторювані ритмічні або фактурні елементи, що створюють цілісний просторовий звук.

Важливу роль відіграла культура джемів. Музиканти збиралися на студіях, записували довгі імпровізації, а потім редагували їх та формували у композиції. Це створювало новий підхід до творчості — не “композиція з нотами”, а “музика як процес”. Саме тому ф'южн звучить живо, сучасно та природно, навіть якщо він записаний у студії.

Отже, стилістичні та музично-технологічні особливості ф'южн-музики утворилися в результаті використання нових інструментів, поєднання різних

стилів, технічного розвитку студій, зміни естетики джазу та бажання музикантів експериментувати. Ф'южн став унікальним явищем, що поєднав традиції і технології, свободу та структурність, інтелектуальність та емоційність.

1.3. Роль саксофона в розвитку ф'южн-музики та техніко-виразові особливості гри

“Саксофон є одним із найважливіших інструментів у ф'южн-музиці, тому що він поєднує в собі універсальність, виразність та здатність працювати з різними стилями.”[5] Завдяки своєму тембру саксофон зміг адаптуватися до нових вимог музики кінця ХХ століття і стати одним із центральних інструментів цього жанру. Ф'южн відкрив перед саксофоністами величезні можливості для експериментів — з технікою, звучанням, ефектами, динамікою, а також з формою імпровізації.

У традиційному джазі саксофон мав уже дуже міцну позицію. Він був головним інструментом бібопу, кул-джазу, хард-бопу, модерн-джазу. Однак саме ф'южн дозволив саксофону розкритися по-новому, оскільки музиканти почали використовувати електронні ефекти, мікрофони, педалі обробки, студійні технології та інші інновації. Це змінило сам підхід до звуку: саксофон міг бути не лише “духовим інструментом”, а й інструментом, який звучить майже як електрогітара, синтезатор або навіть електронний ефект.

Однією з ключових причин популярності саксофона у ф'южні є його темброва гнучкість. Саксофон здатний звучати як м'яко, ніжно та лірично, так і різко, агресивно й енергійно. Завдяки цьому він ідеально підходить для музики, яка поєднує джазову інтелектуальність та рокову експресію. Крім того, саксофон легко прорізає густу текстуру ансамблю — це особливо

важливо, тому що ф'южн часто використовує щільні синтезаторні підкладки, потужну ритм-секцію, електрогітари з ефектами. На цьому фоні саксофон залишається чітким, виразним і яскравим.

Саксофоністи ф'южн-напрямку почали активно розвивати технічний арсенал інструмента. Серед найважливіших технік — альтіссімо-регістр. Це набір ультра-високих нот, які виходять за межі стандартного діапазону саксофона. Для їх виконання необхідно змінювати амбушур, тиск повітря та резонанс у роті й горлі. Альтіссімо дозволяє виконувати вибухові, драматичні, віртуозні фрази, які стали важливою частиною ф'южн-ліній.

Ще одним прийомом є фрулато — особлива техніка, коли язик створює “тремтяче” звучання, ніби звук одночасно йде дном і верхом. Фрулато додає агресивності, робить звук “рваним”, “шорстким”. У ф'южні він часто використовується в моментах пікової емоційності соло.

Також широко застосовується глісандо — плавне ковзання між нотами. Глісандо додає емоційності та робить фрази більш “співучими”. У ф'южні цей ефект часто комбінується з електронною обробкою, що робить звучання ще більш сучасним.

Серед розширених технік, характерних для сучасного ф'южн-виконавства на саксофоні, важливе місце посідає мультифоніка — спосіб звуковидобування, який дозволяє отримувати одночасно два або більше звуки на інструменті, що зазвичай є монодичним. Такий ефект досягається за допомогою нетипових аплікатур, змін ембушюра та керування повітряним потоком. Мультифонічні звучання створюють насичені, спектрально складні тембри, які органічно вписуються в кульмінаційні та експресивні епізоди ф'южн-музики. Використання мультифоніки можна

простежити у творчості низки провідних саксофоністів, зокрема Джона Колтрейна, Майкла Брейкера та Девіда Лібмана, що засвідчує її важливу роль у формуванні сучасної саксофонної мови. Важливою складовою ф'южн-саксофона стали електронні ефекти. Музиканти почали підключати саксофон до мікрофонів і пропускати звук через педалі для гітар. Це дало можливість використовувати:

- реверберацію (об'єм, простір),
- delay (відлуння),
- chorus (потовщення звуку),
- overdrive (легка “дисторшн”),
- wah-wah (ефект фільтрації частот),
- octave-вокодави (збільшення або зменшення звучання на октаву).

Такі ефекти змінили уявлення про саксофон і зробили його здатним звучати так само потужно та експериментально, як електронні або струнні інструменти.

Одним із найвпливовіших саксофоністів ф'южн-жанру є Майкл Брекер. Його стиль поєднував віртуозну техніку, складні гармонічні ідеї, швидкі хроматичні лінії та використання EWI — електронного вітрового інструмента, який дозволяв йому виконувати синтезаторні тембри. Брекер став символом ф'южн-саксофона, а його технічна мова вплинула на ціле покоління виконавців.

Пізніші музиканти розвинули ці ідеї. У 2000-х роках та особливо у 2010-х з'явилися нові покоління ф'южн-саксофоністів, таких як Alex Nan. Він

поєднує традиції Брекера з сучасним підходом до гармонії, ритму та звуку. Його фрази швидкі, ритмічно щільні, часто будуються на міксолідійському, дорійському та блюзовому ладах, але подані у новому контексті — з використанням складних синкоп, широких інтервальних стрибків, сучасної ритмічної артикуляції.

Сучасний ф'южн-саксофон став дуже технічним. Музиканти часто грають фрази на межі можливостей інструмента. Використовуються подвійне й потрійне стакато, швидкі пасажі на одну або кілька октав, чергування регістрів, комбінації фальцетних звуків. Крім того, саксофоністи активно працюють зі студійною обробкою. У багатьох сучасних записах саксофон накладається кількома шарами, що створює ефект “ансамблю в одному інструменті”.

Саксофон також відіграє важливу роль у формуванні структури ф'южн-композицій. Часто саме він виконує головну тему — коротку, яскраву, ритмічно чітку мелодію, яка одразу запам'ятовується. Після цього саксофон переходить до імпровізації, де демонструє технічні можливості, а також створює динамічний розвиток композиції. У багатьох творах саксофон може повертатися до теми в кінці, щоб створити відчуття завершеності, або, навпаки, завершувати композицію імпровізаційною кульмінацією.

Таким чином, роль саксофона у ф'южн-музиці є надзвичайно великою. Він став не просто інструментом у складі ансамблю, а повноцінним носієм стилю, експресії, техніки та новаторства. Завдяки своїй універсальності саксофон допоміг ф'южн-жанру оформитися та набути характерного звучання, яке поєднує у собі енергію, свободу, експеримент і високу музичність.

РОЗДІЛ 2

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ НА САКСОФОННЕ МИСТЕЦТВО У Ф'ЮЖН-ЖАНРІ

2.1. Еволюція звукозапису та студійних процесів у формуванні ф'южн-звучання саксофона

Ф'южн-музика як жанр сформувалася саме завдяки технологіям, які стрімко розвивалися у другій половині ХХ століття. Якщо традиційний джаз існував переважно в живому концертному форматі та мав перевагу акустичного, природного звучання, то ф'южн став першою великою музичною течією, яка розглядала студію звукозапису як повноцінний музичний інструмент. Технології звукозапису перестали бути лише засобом “фіксації” музики — вони стали простором для експериментів, творчості та пошуку нових тембрів. Для саксофоністів це означало вихід за рамки природного акустичного звучання і можливість створювати нові звукові світи, які раніше були недоступними.

У 1950–60-х роках джаз зазвичай записували за допомогою одного-двох мікрофонів, коли весь ансамбль розміщувався в одній акустичній кімнаті. Можливості звукорежисера впливати на окремі партії були обмежені, що унеможливлювало створення багат шарових фактур та подальше редагування запису. Ситуація кардинально змінилася з появою багатоканальних студійних стрічкових магнітофонів: спочатку чотириканальних, згодом восьми-, шістнадцяти- та двадцятичотирьохканальних, які відкрили простір для складних студійних технологій та ф'южн-естетики.. Це дозволило записувати кожен інструмент окремо, а потім обробляти його незалежно. Уперше стало

можливим, наприклад, записати саксофон кілька разів і створити ефект “ансамблю”, навіть якщо грає один виконавець.

Це стало революцією для ф’южн-саксофоністів. Завдяки таким технологіям вони могли працювати з тембром, шаруватістю й простором. Стало можливим додавати реверберацію, змінювати гучність у певних моментах, робити панорамування звуку праворуч або ліворуч, підсилювати атаки, згладжувати піки, додавати затримки (delay) або накладати записи один на один. Усе це сприяло створенню нового типу звучання саксофона, яке стало характерним для ф’южн-музики.

“На межі 1960–70-х років, коли Майлз Девіс працював над своїми експериментальними записами, технології звукозапису вже дозволяли створювати багат шарові композиції, де саксофон не просто виконував соло, а був частиною складної звукової тканини.”[2] Такі альбоми, як “Bitches Brew”, записувалися протягом кількох днів, але остаточний результат формувався вже в студії — шляхом монтажу, редагування та накладення. Важливо розуміти: музиканти не просто грали композиції — вони створювали музичні ландшафти, у яких саксофон був не лише мелодичним інструментом, а й частиною загальної текстури.

Саме в цю епоху з’являється стереозвучання, яке стало величезним проривом для саксофонного мистецтва. Тепер інструмент можна було “розміщувати” у просторі: він міг звучати зліва, справа, у центрі або рухатися між каналами. Це давало відчуття простору, об’ємності та живої присутності. Саксофон став звучати ширше, масштабніше, впевненіше — він перестав бути “одним із інструментів” і став голосом, який веде композицію.

У 1980–90-х роках стрімкий розвиток цифрових студій ще більше розширив можливості саксофоністів. У цей період почали активно використовуватися цифрові ревербератори, компресори, лімітери та еквалайзери. З'явилися перші цифрові робочі станції (DAW), такі як ProTools, які дозволяли редагувати звук з точністю до мілісекунди. Саксофоністи тепер могли контролювати навіть найменші нюанси звучання: відшліфувати атаки, робити мікродинаміку, змінювати тембровий баланс, створювати ефекти “просторового руху”.

Ще одним важливим технічним моментом стала поява мікрофонів із різними діаграмами спрямованості. Якщо у 1950-х використовували здебільшого один тип мікрофону, то у 1970–90-х роках музиканти отримали доступ до широкого спектра моделей: конденсаторні, стрічкові, лампові, кардіоїдні, суперкардіоїдні. Кожен тип давав власну темброву характеристику. Наприклад, лампові мікрофони додавали теплоту й м'якість, стрічкові — глибину та темброву округлість, а сучасні конденсаторні — ясність і блиск.

У XXI столітті студійний процес став ще більш гнучким завдяки появі нових інструментів: віртуальних ефектів, синтезаторів, цифрових емуляцій старих студійних пристроїв. Тепер можна “імітувати” звучання студії 1970-х, використовуючи лише ноутбук. Це зробило ф'южн доступнішим і демократичнішим. Молоді саксофоністи можуть записувати свої треки вдома, накладаючи декілька доріжок, додаючи ефекти, створюючи електронні текстури й інтегруючи саксофон у сучасний електронний звук.

Сучасні саксофоністи активно використовують ревербераційні простори, які імітують концертні зали, студії, церкви або навіть електронні

середовища. У ф'южн-композиціях часто використовується комбінація близького мікрофона (який фіксує атаку й деталі) та далекого “кімнатного” мікрофона (який додає простір і атмосферу). Це робить саксофон одночасно виразним, чітким і об'ємним.

Таким чином, розвиток студійних технологій став одним із ключових чинників становлення ф'южн-музики та її сучасного звучання. Саксофон отримав можливість виходити за межі природного акустичного тембру, працювати з ефектами, змінювати форму, ритм і динаміку, ставати частиною складних багат шарових композицій. Саме тому в ф'южн-жанрі саксофон сьогодні — це не просто інструмент, це головний голос технологічної музики, який одночасно зберігає традиції й відкриває шлях у майбутнє.

2.2. Технології обробки саксофона та електронні ефекти у ф'южн-музиці

Ф'южн-музика стала тим середовищем, у якому саксофон уперше отримав можливість виходити за межі звичайного акустичного звучання. Якщо в традиційному джазі саксофон завжди був повністю “натуральним” інструментом, який звучав таким, яким його створено, то у ф'южні він перетворився на інструмент, здатний проходити через десятки різних електронних обробок. Це докорінно змінило темброве обличчя ф'южн-музики і стало ключовою частиною її стилістики. Завдяки технологіям саксофон може звучати широко, різко, “електронно”, синтезаторно або навпаки — надзвичайно м'яко й атмосферно. Тому електронна обробка саксофона у ф'южн-жанрі — це не декоративний елемент, а повноцінний компонент музичної мови.

Основою електронної обробки є мікрофон, через який звук потрапляє у ланцюг ефектів. У ф'южн-музиці найчастіше використовують конденсаторні або динамічні мікрофони, залежно від того, який результат потрібен. Конденсаторні дають більше деталізації, чіткість і блиск, а динамічні — густіший тембр і краще витримують гучні сцени. Звук саксофона подається у мікшер або звукову карту, а звідти — у систему ефектів. Це може бути реальний “педальний” ланцюг (як у гітаристів) або цифровий процесор (мультиефект), або навіть окремі плагіни в комп'ютері.

Одним із найважливіших ефектів у ф'южн-музиці є реверберація (reverb). Вона створює відчуття простору — ніби саксофон звучить у великому залі, студії чи навіть цифровому “віртуальному просторі”. Реверб дозволяє зробити звук ширшим, насиченішим та атмосфернішим. У ф'южні часто використовують довгий реверб, який дає ефект “пливучого” звучання, або короткий студійний, який додає теплоту. Він допомагає саксофону “створити простір”, особливо коли музика має щільну фактуру.

Другим ключовим ефектом є delay (відлуння). У ф'южні delay часто використовується для створення ритмічних хвиль, повторюваних фраз або “відлунних імпровізацій”. Коли саксофоніст виконує коротку фразу, delay ніби повторює її кілька разів, створюючи складний текстурний ефект. У повільних композиціях це додає глибини та медитативності, а у швидких — перетворює саксофон на ритмічний інструмент, який взаємодіє сам із собою.

Ще одним фундаментальним ефектом ф'южну є chorus. Це обробка, яка створює ефект “подвоєння” або “потовщення” звуку. Завдяки їй саксофон звучить ширше, ніби його виконує відразу кілька музикантів. Chorus підходить для створення м'якого, пастельного тембру, який ідеально

вписується у стильові особливості ф'южду. Зокрема, у поєднанні з Fender Rhodes або синтезаторними підкладками chorus робить саксофон органічною частиною загальної електронної атмосфери.

Надзвичайно популярним є також wah-wah ефект, який широко використовували гітаристи у 70-х роках, а згодом до нього звернулися і саксофоністи. Wah-wah змінює тембр у реальному часі, коли музикант або звукорежисер керує педаллю, створюючи ефект фільтрації частот. Завдяки цьому саксофон отримує голосоподібне, “співуче” звучання, яке підсилює фразування. Це особливо добре працює у грувових композиціях, де wah-wah додає ритмічного драйву.

Ефект overdrive або distortion, який традиційно асоціюється з електрогітарою, теж знайшов своє місце у ф'южді. Він додає саксофону “брудності”, шершавості та агресії. Overdrive часто використовують для кульмінаційних моментів у соло, коли потрібно створити максимально експресивне, “вибухове” звучання. Деякі саксофоністи використовують легкий overdrive на постійній основі, щоб підкреслити енергію фраз і зробити звук сучаснішим.

Важливим елементом є еквалізація (EQ). Зміна частотного балансу дає можливість підсилювати окремі темброві характеристики саксофона. Наприклад, щоб саксофон звучав більш яскраво в міксі, підсилюють верхні частоти, а для теплішого звучання — середні. У ф'южд-композиціях часто прибирають зайві низькі частоти, щоб саксофон не конфліктував із басом і ударними. Правильна еквалізація робить звук чистішим, об'ємнішим і професійнішим.

Ще одним важливим ефектом є компресія. Вона згладжує перепади гучності, роблячи звук більш рівним і контрольованим. Для саксофона компресія особливо корисна в швидких фразах і технічних пасажах, де різні ноти можуть звучати з різною силою. Компресор робить звук щільнішим і допомагає саксофону звучати стабільно на фоні гучного ансамблю.

Окремої уваги заслуговує автоматизація ефектів, яка з'явилася разом із цифровими студіями. Завдяки ній звукорежисер може змінювати параметри ефектів у конкретних моментах композиції: збільшувати реверб на кульмінації, додавати delay у кінці фрази, підсилювати низькі частоти в соло тощо. Це створює ефект “живого” руху й робить звучання саксофона більш драматичним.

У сучасному ф'южні саксофоністи також активно використовують loor-педалі. Вони дозволяють записувати фрази в реальному часі й накладати їх одна на одну. Таким чином музикант може створювати багат шарові фактури, гармонічні послідовності, ритмічні рисунки або навіть повноцінні структури композиції. У цьому разі саксофон стає не просто солюючим інструментом, а повноцінним “оркестром”, який створює всі рівні музичного простору.

Сьогодні особливо популярними є мультіефект-процесори, які комбінують десятки ефектів у одному приладі. Вони дозволяють створювати повністю унікальні тембри, зберігати пресети, швидко змінювати звук у живому виступі. Деякі саксофоністи створюють власні унікальні ланцюжки ефектів, які стають частиною їхнього стилю — так само, як у гітаристів.

У цифрову епоху велике значення мають плагіни, які працюють у програмах Ableton, Logic, ProTools, Cubase. Саксофоніст може обробляти

свою партію після запису, експериментувати з ефектами, накладати шари й створювати об'ємні текстури. Плагіни дозволяють досягти того, що раніше було можливе тільки у дорогих студіях.

Таким чином, технології обробки звуку перетворили саксофон у ф'южн-жанрі на інструмент майже необмежених можливостей. Він може звучати як електрогітара, як синтезатор, як баритон-співак або як атмосферний ефект. Саме електронні технології дозволили саксофону знайти нове місце у ф'южн-музиці та стали фундаментальною частиною її естетики.

2.3. Електронні духові інструменти (EWI) та цифрові можливості сучасного саксофоніста у ф'южн-жанрі

Однією з найбільш революційних подій у розвитку саксофонного мистецтва у ф'южн-жанрі стало появлення електронних духових інструментів — EWI (Electronic Wind Instrument). Цей інструмент повністю змінив уявлення про те, яким може бути саксофоніст XXI століття, та зробив його частиною електронної музики. З появою EWI саксофоніст отримав можливість не лише виконувати партії традиційним звуком, а й створювати тембри, які виходять далеко за межі природного звучання саксофона. У ф'южн-музиці це стало нормою: EWI часто звучить на рівні з синтезаторами, гітарами та електронними секвенціями, а інколи навіть стає центральним інструментом композиції.

Електронний духовий інструмент працює за принципом реагування на повітряний потік, тиск, дотики та вентиля, подібні до саксофонних клавіш. Завдяки цьому саксофоніст, який має технічний досвід, може дуже швидко опанувати EWI. На відміну від традиційного саксофона, EWI не обмежується

акустичними законами інструмента. Він може звучати у будь-якому регістрі, мати будь-який тембр, відтворювати звуки струнних, духових, синтезаторів, басів, ефектів та навіть електронних шумів. Це робить EWI унікальним інструментом, який відкриває новий рівень творчої свободи.

Піонером використання EWI став Майкл Брекер — один із найвпливовіших саксофоністів XX століття. Саме він довів, що EWI може бути повноцінним сольним інструментом у ф'южн-ансамблі. На своїх концертах і студійних записах Брекер використовував EWI не просто як “додаток”, а як інструмент, який здатний виконувати складні технічні фрази з великою швидкістю, різкими тембровими переходами та ефектами, які неможливо отримати на акустичному саксофоні. Його записи 1980–1990-х років часто сприймалися як футуристичні, оскільки він створював тембри, які раніше не пов'язували з духовими інструментами взагалі.

Сучасні моделі EWI — такі як Akai EWI5000 або EWI SOLO — мають ще більше можливостей. Вони дозволяють:

- змінювати звуки миттєво під час виступу;
- використовувати вбудовані ефекти (реверб, delay, chorus);
- підключати інструмент до комп'ютера та керувати будь-якими віртуальними синтезаторами;
- створювати багатошарові електронні текстури;
- записувати партії через USB або MIDI;
- працювати автономно завдяки бездротовим системам.

Таким чином, сучасний саксофоніст отримує доступ до майже необмеженої кількості тембрів і може виконувати партії, які раніше були доступні лише клавішникам або гітаристам.

Важливою складовою використання EWI є можливість інтеграції з програмним забезпеченням, таким як:

- Ableton Live,
- Logic Pro X,
- FL Studio,
- Cubase,
- MainStage.

Ці програми дозволяють керувати синтезаторами в реальному часі, застосовувати ефекти, працювати з лупами, секвенціями й електронними партіями. У ф'южн-музиці це відкриває величезні творчі можливості: саксофоніст може грати соло на “віртуальному синтезаторі”, накладати текстури чи навіть створювати цілі композиції в live-режимі.

Ще одна перевага EWI — необмежений діапазон. На традиційному саксофоні є фізичні межі реєстрів, у той час як EWI дозволяє виконувати ноти будь-якої висоти. Це особливо важливо у ф'южн-музиці, де музиканти часто використовують дуже високі регістри, складні інтервали та швидкі технічні пасажі. На EWI музикант може виконувати їх із точністю синтезатора, що робить музику більш сучасною і технічно досконалою.

“Саксофоністи XXI століття також використовують EWI як інструмент для створення гібридного звуку: одночасне використання акустичного саксофона і EWI, або накладення партій одного інструмента поверх іншого.”[6] Це створює особливий “подвійний тембр”, коли одна мелодія звучить різними барвами. Такий підхід використовують сучасні ф'южн-виконавці, зокрема музиканти Snarky Puppy, Ghost-Note, Sam Gendel, а також соло-виконавці, які працюють у стилі нео-ф'южн.

Сучасні технології також дозволяють саксофоністам використовувати MIDI-контролери, які можуть доповнювати гру. Наприклад, можна одночасно грати на саксофоні й натискати педалі, які запускають ефекти, зміни тембру, лупи або клавішні партії. Це перетворює саксофоніста на повноцінного “одиначного ансамбліста”, здатного створювати складні структури навіть без присутності повного гурту.

Ще однією революцією стало використання систем бездротової передачі сигналу. Тепер музиканти можуть рухатися сценою без кабелів, взаємодіяти з аудиторією, а звук при цьому надходить у процесор або мікшер без втрати якості. Це робить EWI та оброблений саксофон зручними для живих виступів, особливо у ф’южн-гуртах, де важлива енергія сцени.

Цифрові технології також дозволили саксофоністам розвивати нові форми імпровізації. Наприклад, музиканти можуть створювати імпровізацію, яка “відповідає сама собі”, коли EWI або саксофон через delay створює ритмічні рисунки, а музикант імпровізує поверх них. Інший варіант — грати в унісон із синтезаторною партією, яка дублює саксофон, але на октаву нижче або вище. Це створює сучасний, “електронний” звук, який став характерним для ф’южн сцени 2000–2020-х років.

Важливою особливістю EWI є можливість маршрутизувати звук через зовнішні процесори, такі як Kemper, Axe-Fx, Line6 Helix. Спочатку ці пристрої створювалися для гітаристів, але тепер багато саксофоністів підключають EWI або навіть акустичний саксофон через такі процесори, отримуючи неймовірні темброві можливості.

У сучасному ф’южні EWI перестав бути екзотикою. Для багатьох молодих саксофоністів він є обов’язковим інструментом поряд із

традиційним саксофоном. Це пов'язано не тільки з різноманіттям тембрів, а й з тим, що EWI дозволяє вписати саксофон у сучасні електронні жанри: future jazz, neo-soul fusion, electronic fusion, chillwave, experimental fusion. Такі жанри активно розвиваються на YouTube, у TikTok, у лайв-виступах. Саксофон, завдяки технологіям, став центральним інструментом молодії ф'южн-спільноти.

У підсумку можна сказати, що електронні духові інструменти та цифрові технології повністю змінили уявлення про роль саксофоніста у ф'южн-жанрі. Вони дали можливість розширити техніку, створити нові тембри, експериментувати зі структурою, працювати із синтезаторами й електронікою. Сьогодні саксофоніст — це не просто виконавець, а повноцінний звукодизайнер, який формує новий тип музичної естетики.

РОЗДІЛ 3

СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ «THE SPECTRE»

3.1. Загальні стилістичні характеристики твору «The Spectre» та аналіз його структурно-формотворчих елементів

Композиція «The Spectre» американського саксофоніста Alex Han є одним із найбільш показових зразків сучасного ф'южн-стилю, у якому поєднано модально-джазовий підхід, енергію джаз-року, елементи нео-соулу та високотехнічну саксофонну імпровізацію. Твір належить до того типу ф'южн-композицій, де основою формотворення є ритмічна пульсація, остінатність басової лінії, складна гармонічна платформа та висока щільність фактури. Особливо важливо, що «The Spectre» демонструє характерну для сучасного покоління ф'южн-саксофоністів орієнтацію на технічність, швидкі регістрові стрибки, комбіновану артикуляцію та інтенсивні ритмічні акценти.

Структурно твір побудований на принципі циклічного groove-based формотворення, в основі якого лежить сталий басовий патерн. Він виконує функцію остінато, створюючи фундамент композиції. Цей тип формотворення є характерним для сучасного електронного та нео-ф'южн підходу, де гармонія не змінюється на кожен такт, а тримається переважно на модальній основі. Таким чином, «The Spectre» опирається скоріше на вертикально-ритмічну, ніж на гармонічно-класичну логіку.

Гармонічна структура композиції заснована на дорійському ладі з центром на g-moll (G dorian) — це надає твору сучасності та характерної "темної" ф'южн-атмосфери. Гармонія переважно статична, що створює широкий простір для імпровізації, оскільки саксофоніст не обмежений

частими функціональними зрушеннями. У гармонічному плані можна говорити про квартово-квінтову логіку голосоведення, що теж характерно для пост-бопу та ф'южну (особливо вплив Джона Колтрейна через систему "multiplied fourths").

Ритмічна структура композиції заснована на чіткій, прямій пульсації, яка тяжіє до фанкової. Широко застосовуються синкопи, акценти на "слабких" частках та характерна для ф'южну "ламана" ритміка — наприклад, зміщення основного акценту з сильної частки на другу або четверту долю такту. Це створює своєрідний «пружний» groove, який є основою енергетики твору.

Вступ у композиції має поступовий розвиток і формується через нашарування текстурних шарів: спочатку з'являється ритмічна пульсація, потім басовий остінато, після чого підключаються клавіші з характерними для ф'южну синтезаторними рад-ефектами. Темброве оформлення вступу створює атмосферу напруги та очікування, яка повністю відповідає назві твору — «Spreng» (примара, тінь). Тут важливо підкреслити психологічний аспект: композиція побудована так, щоб створити відчуття руху "всередину", ніби слухач потрапляє у динамічний, темний, але захопливий звуковий простір.

Основна тема саксофона базується на коротких, чітких мотивних одиницях, що використовують пентатонічні структури G minor pentatonic, дорійські інтонаційні звороти та характерні для ф'южн інтервальні стрибки (кварта, квінта, мала сьома). Мелодія побудована на принципі «ритмічної структури з варіаціями», де кожна фраза розвиває попередню. Часто

вживається техніка sequencing — повторення фрази на інших ступенях ладу або у зміненому ритмі.

Особливо характерна для Alex Han арткульційна агресія: staccato на ключових нотах, швидкі tongued-passages, комбінація legato + marcato, що створює відчуття напруги і руху. Han активно працює з регістрами: основні фрази лежать у середньому регістрі, але кульмінаційні моменти підкреслені використанням altissimo, яке звучить різко, яскраво і контрастно.

Формотворення твору можна поділити на такі основні сегменти:

1. Intro (текстурне формування groove)
2. Theme A (основна мелодична ідея саксофона)
3. Theme A' (варіаційна робота над темою)
4. Solo (розгорнута імпровізація Alex Han)
  - з активним використанням модального мислення,
  - хроматичних вставок,
  - синкопованих ритмічних малюнків,
  - руху секвенцій,
  - тривалих tetratonic/pentatonic patterns.
5. Climax (висхідні altissimo-лінії, різке наростання динаміки)
6. Final A (повернення теми у скороченому та модифікованому вигляді)

Соло Alex Han у цьому творі демонструє одну з головних прикмет сучасного ф'южн-виконавства: поєднання технічності з модальною пластичністю. Він використовує:

- швидкі шістнадцяткові й тридцятидругі пасажі,
- Трелі,
- послідовності на широких інтервалах,

- блукаючі хроматичні зв'язки для “зшивання” фраз,
- подвійне стакато у швидких секціях,
- агресивні акценти у верхньому регістрі.

Усе це відповідає традиції Michael Brecker, але Alex Han має впізнаваний власний стиль — більш різкий, більш “атакуючий”, з яскраво вираженим фанковим ритмічним підґрунтям.

3.2. Гармонічні, ритмічні, фактурні та виконавсько-технічні особливості твору “The Spectre” Alex Han

«The Spectre» — композиція, у якій технологічні та музичні аспекти ф'южн-естетики формують нерозривну єдність. На відміну від класичних джазових творів, де гармонія виконує первинну формотворчу функцію, у цьому творі основу складає ритмічно-фактурний простір, у межах якого розгортається мелодичний та імпровізаційний матеріал. Гармонія тут не домінує, а створює модальне тло, яке визначає характер звучання. Такий підхід є типовим для сучасного ф'южн під впливом Brecker Brothers, Snarky Puppy, Ghost-Note та Marcusa Miller'a.

Гармонічна організація твору

Модальна основа твору — G Dorian (G–A–Bb–C–D–E–F).

Цей вибір не випадковий: дорійська структура містить одночасно "мінорну" основу та "мажорну" шосту ступінь, що створює характерний для ф'южн баланс між темрявою й енергією.

Характерною є статичність гармонічної вертикалі, що дозволяє саксофоністу розвивати імпровізацію без жорстких функціональних

обмежень. Така статичність є метою, а не обмеженням: вона надає композиції характер “безкінечної енергії”, що не потребує гармонічного завершення.

Використання хроматичних нот як проходжень є важливою рисою особистої стилістики Alex Nan. Хроматика не формує у творі гармонічної логіки, а виконує роль “клеювих звуків”, що поєднують ладові структури.

Ритмічна система композиції.

Ритм у «The Spectre» — головний рушійний фактор. Основою є чіткий straight 16th-note groove, який поєднує фанкову й електронну стилістику.

Характерні риси:

- домінування дрібних тривалостей (16th notes);
- підкреслення другої та четвертої долі;
- використання “ломаних” синкоп;
- активне застосування ghost notes на малому барабані;
- перехрещення патернів між ударними й басом;
- зміщення групування — відчуття 3+3+2 у межах 4/4.

Це створює ефект ритмічного тиску, який весь час підштовхує музику вперед.

Басовий остінато

Басова лінія побудована на принципі повторюваного патерну з дрібними варіаціями.

Основний мотив включає:

- тоніку (G),
- квінту (D),
- малу терцію (Bb),
- та рух “вниз-вгору” по дорійській шкалі.

Грув є складним, але водночас стабільним, що дозволяє саксофону імпровізувати поверх нього максимально вільно.

Фактура та темброве середовище твору

Темброве середовище композиції надзвичайно сучасне й характерне для high-end fusion productions.

Фактура включає:

- щільні синтезаторні підкладки типу pad;
- електропіано Fender Rhodes із хорусом;
- лінійні синтезаторні лід-партії;
- електрогітарні рифи з wah-wah;
- важку басову доріжку із компресором;
- яскраво викладену партію ударних із використанням обробки transient shaper.

Це формує багат шарову вертикаль, у якій саксофон повинен знайти простір. Alex Nan робить це за рахунок:

- різкої атаки звуку,
- високої яскравості тембру,
- широкої динаміки,
- активної зміни регістрів.

Таким чином, роль саксофона — контрастна домінанта над електронним середовищем.

Імпровізація Alex Nan у цьому творі — один із найяскравіших прикладів сучасної ф'южн-мови для саксофона.

1. Ладова основа

- G dorian

- G minor pentatonic
- Blues scale
- Aeolian-вставки для “темного” кольору
- Chromatic embellishments

Це типова палітра для сучасного ф’южну.

2. Інтервали

Нап активно застосовує:

- стрибки на квінту та кварту,
- стрибки на малу та велику септими,
- стрибки на нону та тец-дециму у кульмінаційних фразах.

Інтервальна природа мелодики — одна з ключових ознак стилю «The Spectre».

3. Техніка виконання

Нап використовує:

- altissimo-register як кульмінаційний засіб;
- double-tonguing у швидких пасажах;
- slap-tongue у деяких фанкових епізодах;
- широкі легато-фрази, що переходять у “прорізані” staccato;
- overtones як підсилюючий тембр;
- глісандо для переднапруги.

Його техніка відчутно базується на традиції Michael Brecker, але має більш “агресивний” характер.

4. Ритмічне фразування

Нап мислить не бібоповими “довгими” лініями, а ритмічними структурами, що укладаються в 2–4-тактові блоки.

Використовується:

- metric displacement (зміщення фраз на слабкі долі),
- синкоповані секвенції,
- call-and-response між середнім і верхнім регістром,
- паузи як частина groove-риторики.

Кульмінаційна зона твору

Кульмінація побудована на:

- вході саксофона в altissimo;
- збільшенні ритмічної густоти;
- поступовому піднятті динаміки батареї ударних;
- подвійних хроматичних проходженнях;
- синкопованих акцентах у верхньому регістрі.

Це приводить до ефекту максимального напруження, після якого твір переходить у фінальне проведення теми.

Фінал та структурна завершеність

Повернення теми А у кінці має скорочений характер, але виконує роль:

- тематичного обрамлення,
- зняття напруги,
- закріплення модального центру.

Фінальне проведення теми звучить більш лаконічно, що характерно для сучасного ф'южну: автор не прагне “закінчити” традиційним кадансом, а швидше уникає відчуття остаточного завершення — залишає простір.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було системно та послідовно розкрито естетичні, історичні, технологічні й виконавські засади ф'южн-музики, а також проаналізовано особливості її розвитку в контексті сучасного саксофонного мистецтва. Особливу увагу в роботі приділено технологічним факторам, які визначили унікальність звучання саксофона у ф'южн-жанрі, та їхній ролі у формуванні стилістики твору «The Spectre» Alex Nap — одного з найяскравіших зразків сучасної ф'южн-естетики.

Передусім слід зазначити, що ф'южн-музика виникла не як випадкове явище, а як закономірний результат еволюції музичної культури другої половини ХХ століття. Її формування стало відповіддю на суспільні, технологічні та художні зміни, які охопили епоху. Важливу роль у появі ф'южн-естетики відіграли соціальні та культурні процеси, пов'язані зі зростанням популярності рок-музики, розвитком електронних інструментів, новими формами звукозапису та зміною слухацьких очікувань. Джаз, який був традиційно елітарним і спрямованим на інтелектуальну аудиторію, опинився перед необхідністю оновлення. Ф'южн став тією художньою відповіддю, яка дозволила поєднати інтелектуальність джазових форм із енергією, експресією та доступністю популярної музики.

Проведений аналіз довів, що саме саксофон став одним із найважливіших інструментів у ф'южн-жанрі. Його природні властивості — гнучкість динаміки, виразність тембру, здатність до широкого діапазону імпровізаційних прийомів — дозволили йому органічно інтегруватися в електронно-технологічне середовище жанру. Саксофон у ф'южн-музиці перестав бути лише носієм мелодії: він трансформувався в інструмент,

здатний працювати в нових звукових сценаріях, поєднуючи акустичне джазове коріння з електронною, синтезаторною, "гітароподібною" або навіть повністю цифровою природою звучання.

Значний внесок у розвиток ф'южн-естетики зробили технологічні інновації. Від появи багатодоріжкових студій та конденсаторних мікрофонів до цифрової обробки, MIDI й EWI — усе це визначило нову парадигму музичного мислення саксофоністів. Студія звукозапису перестала бути "фіксацією" живої гри, а стала повноцінним творчим інструментом, що дає змогу маніпулювати частотами, простором, динамікою та тембром. Ефекти такі як reverb, delay, chorus, harmonizer, filter-modulation та compression стали невід'ємною частиною звучання саксофона у ф'южні.

Сучасний ф'южн-виконавець — це музикант, який одночасно володіє саксофонною технікою, навичками роботи зі звукорежисерськими засобами, цифровими платформами, ефектами реального часу та електронними духовими інструментами типу EWI. Така мультифункціональність стала наслідком включення саксофона у глобальну музичну систему, що поєднує джазові традиції, електроніку, хіп-хоп, нео-соул, поп-ф'южн та інші стилі.

Кульмінацією дослідження став стилістичний аналіз твору «The Spectre» Alex Nap — композиції, яка репрезентує сучасний стан ф'южн-естетики та демонструє практичну реалізацію тих принципів, що були розглянуті у попередніх розділах. «The Spectre» поєднує модальну гармонію (домінанта G Dorian), синкопований фанковий уклад, щільну електронну фактуру, багаторівневий саунд-дизайн і високу технічність саксофонної мови. Саксофон у цьому творі функціонує як провідний тембровий чинник, що органічно взаємодіє з електронними шарами. Його імпровізаційна мова

характеризується широкими інтервальними стрибками, використанням altissimo-регістру, технікою подвійного стакато, хроматичними "склеювальними" фразами, синтезом пентатоніки, дорійської ладовості та сучасних ритмічних моделей.

Ритмічний елемент у творі відіграє ключову роль — ударні та бас створюють комплексний groove-простір, у якому саксофон рухається як головна формотворча сила. Саме на цьому тлі стає зрозумілим, що сучасний ф'южн — це жанр, де ритм і тембр визначають емоційний та композиційний розвиток не менше, ніж гармонія або форма.

Таким чином, ф'южн-музика постає як результат міждисциплінарної взаємодії джазу, електроніки, технологій та імпровізаційних підходів, а саксофон — як один із найгнучкіших інструментів, здатний інтегруватися у ці гібридні процеси. Дослідження довело, що розвиток технологій не лише розширив технічні можливості саксофона, а й змінив саму природу його звучання, перетворивши його на інструмент, що здатний бути лідером у складному електронно-тембровому середовищі.

Твір «The Spectre» Alex Nan засвідчує, що сучасне саксофонне мистецтво ф'южн-жанру перебуває у стадії активного розвитку, базуючись на синтезі модальної імпровізації, технологічної інноваційності та складного ритмічного мислення. Сьогодні ф'южн не є просто "змішанням стилів" — це цілісна художня система, яка продовжує еволюціонувати, розширюючи межі інструментальних можливостей і акустичного сприйняття. Саме тому ф'южн залишається одним із найперспективніших напрямів сучасного музичного мистецтва, а саксофон — одним із його ключових носіїв, здатним об'єднати в собі традицію, інновацію, техніку і художнє мислення XXI століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Книги та наукові дослідження

1. Carr, Ian. *Miles Davis: The Definitive Biography*. HarperCollins, 1998.
2. Gridley, M. *Jazz Styles: History and Analysis*. Pearson, 2011.
3. Liebman, D. *Developing a Personal Saxophone Sound*. Dorn Publications, 1991.
4. Milkowski, B. *Jazz Rock Fusion: The People, The Music*. Backbeat Books, 2015.
5. Nicholson, S. *Jazz-Rock: A History*. Schirmer Books, 1998.
6. Rousseau, E. *Saxophone High Tones*. Warner Bros., 1978.
7. Teal, L. *The Art of Jazz Saxophone*. Southern Music, 1983.
8. Tingen, P. *Miles Beyond: The Electric Explorations of Miles Davis, 1967–1991*. Billboard Books, 2001.

Статті та професійні музичні джерела

1. *JazzTimes* — огляди сучасного ф'южн-саксофону (різні випуски 2015–2023).
2. *JAZZed Magazine* — інтерв'ю з Alex Han (2018–2019).
3. Milkowski, B. “The Fusion Explosion: Miles Davis and Beyond.” *DownBeat Magazine*, 2017.

Мультимедійні та аудіо-матеріали

1. Alex Han — *The Spectre*. Офіційний аудіозапис та live-виступи Marcus Miller Band (2010–2022).